

Bərpaolunan abidələr, yaşayan tarix

Tarix bəzən daşlarda danışır, bəzən də unudulmuş, gözdən, könüldən uzaq bir binanın uçulub dağılmaqda olan divarlarının səssizliyində gizlənir. Min illərin yaddaşını oxumaq, zamanın yaralarını anlamaq və onları gələcəyə daşımaq isə tarixi bir zərurətdir. Nə yaxşı ki, bu missiyanı öz ömrünün mənasına çevirən, memar-bərpaçılar var ki, onlar, sadəcə, abidələri bərpa etməzlər - keçmişlə gələcək arasında körpü qururlar. Bu yazımızda ömrünü tarixi abidələrin bərpasına həsr edən, daşın yaddaşına toxunan, zamanın izlərini qoruyaraq onları gələcək nəsillərə əmanət edən bir gənc xanımın peşəkar və mənalı ömür yolundan bəhs edəcəyik.

Günəl Ənvər qızı Qafarova taleyi ilə peşəsini, yaddaşı ilə məsuliyyətini birləşdirən gənc memar-bərpaçılardandır. Atası hərbi qulluqçu olan Günəl 1990-cı ildə Almaniya Federativ Respublikasının Noyştreviç şəhərində anadan olsa da, onun mədəni kökü, dünyagörüşü və peşə yolu Azərbaycanla, bu torpağın tarixi və ağırları ilə sıx bağlıdır. Orta təhsilini Qaradağ rayonunun Lökbatan qəsəbəsində yerləşən E.Həsənov adına 139 sayılı məktəbdə alan Günəl Qafarovanın memar olmaq arzusu onu 2007-ci ildə Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinə aparır.

Bakalavr və magistr təhsilini uğurla başa vuran gənc memar elmi axtarışlarını da bərpa sahəsinə yönəldir. 2018-ci ildə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Memarlıq və İn-

cəsənət İnstitutunda "Memarlıq nəzəriyyəsi və tarixi, abidələrin bərpası və rekonstruksiyası" ixtisası üzrə fəlsəfə doktoru hazırlığına qəbul olunması Günəlin peşəyə təsadüfi deyil, düşünülmüş və məqsədlə yanaşmasının göstəricisidir.

Günəl Qafarovanın bərpa sahəsinə bağlılığı təkcə peşə marağından qaynaqlanmır. Bu yolun başlanğıcında ailə yaddaşı, Vətən ağrısı və Qarabağ həsrəti dayanır. Günəlin atası hərbi olub. Almaniya xidmət etdiyi dövrdə belə Vətənlə yaşayan, torpaqlarımıza qarşı erməni təcavüzü başlayanda Azərbaycana dönərək Birinci Qarabağ müharibəsində iştirak edən döyüşçülərdəndir. Atasının Qarabağın tarixi abidələri, erməni vandalizminin milli-mədəni irsimizə vurduğu yaralar haqqında etdiyi söhbətlər

gənc memarın yaddaşında silinməz izlər buraxıb. "Atamın ən böyük arzusu Qarabağın azadlığını görmək idi. Təəssüf ki, o, bu günü görmədi", - Günəl xanım deyir.

Atanın arzusu qızının peşə yolunda bir amala çevrilir. 2012-ci ildən etibarən bərpaçı-memar kimi fəaliyyət göstərən Günəl Qafarova bu sahədə ardıcıl və məhsuldar işləri ilə fərqlənir. Gənc memarın adı bu gün Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində yerləşən onlarca tarixi abidənin bərpası ilə birgə çəkilir. XII əsrə aid Qazaxdakı Sınıq körpüdən tutmuş, Şuşanın məscid və bulaqlarınadək, Ağdamın viran qoyulmuş ibadət məkanlarından Naxçıvanın möhtəşəm türbələrində qədər uzanan bu siyahı təkcə layihələrin deyil, milli yaddaşın xəritəsidir.

Günəl Qafarova, eyni zamanda yeni memarlıq layihə-

lərində də fəal iştirak edir, tarix ilə müasirliyi uzlaşdırmağı bacaran mütəxəssis kimi tanınır. Onun elmi-publisistik fəaliyyəti də diqqətəlayiqdir. 10 elmi məqalənin müəllifi olan gənc memarın bakalavr diplom işi kitab kimi çap olunub, magistr işi isə Sankt-Peterburqda keçirilən beynəlxalq müsabiqədə yüksək mükafata layiq görülüb.

Azad Qarabağa ilk səfəri isə onun üçün dərin mədəni yaşantı olduğunu, Şuşanı gözərkən hiss etdiyi qürur və kövrəkliyin bu torpaqlara atasının ruhu ilə birlikdə qayıtmaq hissinin təzahürü olduğunu düşünür. "Mənə elə gəlirdi

ki, atamın ruhu başımın üstündə mənimlə birlikdə azad olunmuş torpaqlarımızda gəzirdi", - deyir Günəl Qafarova.

Gənc memar gördüyü işləri yalnız bir peşə fəaliyyəti deyil, tarixi və mədəni borc kimi dəyərləndirir. Onun üçün abidə, sadəcə, daş və divar deyil. Abidə xalqın tarixi kimliyini sübut edən pasport, min illərin yaddaşını daşıyan canlı varlıq-

Günəl Qafarova dağıdılmış abidələrə təkcə memar gözü ilə deyil, Vətəninə borclu bir övladın məsuliyyəti ilə yanaşır. Hər bərpaolunan divarda keçmişin nəfəsi, hər dirçəldilən abidədə gələcək nəsillərə ünvanlanan səssiz bir çağırışı var. Bu yol çətin, məsuliyyətli və səbir tələb edən yoldur. Amma bu yolun davamçıları olduğu müddətdə tarix susmayacaq, daşla-

dır. Bu baxış onu memarlığa fərqli məsuliyyətlə yanaşmağa vadar edir. Günəl Qafarova deyir ki, memar öz işinə sevgi ilə yanaşmalıdır.

Tarixi qorumaq yalnız daşları bərpa etmək deyil, millətin yaddaşını unutdurmaq deyil.

rın yaddaşı itməyəcək. Gənc memar-bərpaçı Günəl Qafarova məhz bu yaddaşı qoruyan, keçmiş gələcəyə daşıyan nadir peşə sahiblərindəndir.

*Elşən QƏNİYEV,
"Azərbaycan"*